

Drazí Literkáři,

přemýšlím, proč si my lidé, dáváme předsevzetí uprostřed zimy, když zbytek přírody tak činí na jaře. „Už nemám sílu“, naznačuje strom bez pupenů a schnoucí čeká na ruku sadaře, stejně jako vrba u potoka, co košatí ze všech svých sil. Pole se zelenají, na úrodu je založeno. Zase přibude chlebě a her. V novinách i televizi, alespoň mě se zdá, převládá sport. Terminologie z posledních stránek má zelenou. Logicky, občana více zajímají fauly, postavení mimo hru, případně finanční dopink, než program, práce a dílo. Nepodobá se náš život až příliš loterii? Můj soukromý tip na letošní cenu Magnesia litera se jmenuje Všechno je jenom dvakrát. Prvotina Michala Přibáně inspirativně porovnává normalizační a polistopadovou společenskou atmosféru, román je to podnětný, a nejen pro pamětníky. Na vše špatné se totiž až příliš rychle zapomíná. Včerejší kauzy vytěšňují ty dnešní. Jen dobrá literatura, povedené filmy a chytré divadlo nabídnou tolik potřebný prostor pro ryzí prožitek a tolik kýženou reflexi. Přeji příjemné jarní čtení. A nezapomeňte, kdo nefandí, není... Kometák!

Libor Kalina

Jaro Jan Zahradníček

Němá proroctví pupenců se
šmahem vyplňují
Proti všemu očekávání
zoufale přešlapujících
jaro přichází

...

Začlo to
prostořekostí kosů
a teď už ani konvalinky
se nedají přehlušit
dechem modřínů a třešně mají
tak zrovna čas
svléci se ze své úplňkové
bělosti šílených
aby udělaly místo
jabloním a hlohům

Krocení před kamerami ve žďárské knihovně

Soutěžní klání pro mladé autory - Skrytá paměť Moravy je doprovázeno semináři tvůrčího psaní pro mladé pisatele. Lekce je koncipována tak, aby si studenti vyzkoušeli nebát se začít psát, tvořit a skládat krátké příběhy a povídky. Formou jednotlivých úkolů si zkusí i několik technik psaní. Všichni pomalu ztrácí během několika minut ostych a ponoří se do fantazijního či kreativního světa. Kurzy je možné absolvovat s celou třídou nebo přímo individuálně, ale věková hranice žáků se musí pohybovat mezi 12 až 19 lety. Na začátku únorových dnů jsem zavítala představit také „Krocení literární múzy“ do Knihovny Matěje Josefa Sychry ve Žďáru nad Sázavou. Ve spolupráci s paní knihovnicí Danou Lickovou navštívili knihovnu studenti ze žďárských středních škol, ale také z blízkého okolí žáci ZŠ Přibyslav. Velkým překvapením pro mladé účastníky byla přítomnost TV Vysočina. Reportér s kameramanem bedlivě sledovali a natáčeli celou hodinu a některé mladé spisovatele vyzvali na rozhovor. Jak to celé dopadlo, se můžete přesvědčit v reportáži na [www. televizevysočina.cz/zpravodajství/zdarsko](http://www.televizevysočina.cz/zpravodajství/zdarsko). (mš)

Genius loci - Tajemná Květnice

V každém kraji se tradují tajemné příběhy, je jimi opředen i někdejší okres Tišnovský. Kniha Z kraje od Pernštejna k Veverčí, již uspořádal jazykovědec a regionální historik Karel Fic, celou řadu těchto pověstí přináší... o založení hradů Veverčí a Pernštejna, o tom, jak města i vesnice ke svým názvům přišly a také o tom, jaké poklady se v horách ukrývají.

Kopec Květnice v Tišnově skrývá ve svých útrobách několik jeskyní. Pověst vypráví, že uvnitř jeskyně přebývají pidimužící se zlatem vyšíványými čepičkami a krátkými červenými pláštíky kolem ramen.

Stříbrnými kladívky buší do skalních stěn, aby tak našli místa se vzácnými kovy. Uvnitř kopce se nachází jeskyně se zlatým stropem posázeným stříbrnými lampičkami a modravé jezírko s ostrůvkem uprostřed. Na ostrůvku roste zlatý strom skrývající ve svých kořenech zlaté vajíčko, k němuž se dostane jen dobrý člověk o Štědrém večeru, kdy Květnice otevírá svá tajemství. Vajíčko je kouzelné. Až bude v kraji jednou zle, vynese je zlatá kachna z jeskyně a pustí je na zem. Při dopadu se vajíčko promění ve statečného vojvodu, který si na pomoc přivolá všechny obyvatele jeskyně a kraj ochrání. (lvk)

Kouzelný slabikář

Kdo z nás dospělých by neznal slabikáře nebo učebnice čtení? Pro mladé čtenáře či pro jejich rodiče je připravena menší ochutnávka současných dětských slabikářů a knih plných pestrobarevně ilustrovaných abeced, a to na znovu otevřené výstavě Dobrodružství abecedy II. v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě. K prohlédnutí je kupříkladu Kouzelný slabikář (Jan Vladislav a Zdenek Seydl, Albatros 1961, 2015). Malá knížečka abecedy je napsána formou hádanek, které se nevztahují jen k písmenům. Můžeme se zde také setkat například i s hádankou na samotnou abecedu: Co to je? Šestadvacet pánů/ vládne celým světem,/ poroučejí všemu,/ mladým, starým, dětem./ Nejedí, nepijí,/ slova nepovědí,/ každý je poslouchá,/ každý si jich hledí. Sám autor ilustrací Zdenek Seydl v předmluvě píše přímo o tom, jak barevnou abecedu tvořil. Vytvořil si vystřihovánky písmen z barevných papírů a nalepil si dané výtvořky na bílé čtvrtky. Doporučuje dětem, aby si to také vyzkoušely a zkusily si tak skvělou hru, ovšem s dovětkem „ale ne abyste na na ni rozstříhali tuhle knížku“... (mš)

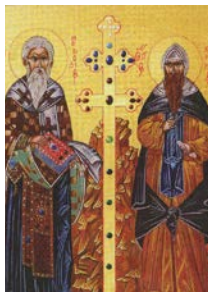

Výstava Cyrilometodějský Velehrad

Velehrad je i dnes významným poutním místem spojeným s věrozvěsty Konstantinem (Cyrilem) a Metodějem. Putovní výstava Slováckého muzea v Uherském Hradišti, jejímiž autory jsou historici Blanka Rašticová a Miloslav Pojsl, bude až do 25. února 2018 zdobit v prvním patře jižní část křížové chodby rajhradského kláštera.

Obsah výstavy je věnován misijní cestě Konstantina a Metoděje na Moravu a zřízení vlastní církevní provincie. Větší část výstavy je zaměřena na historii Velehradu, zejména novověké dějiny, neboť Velehrad se od poloviny 19. století stal cyrilometodějským poutním místem a posléze i centrem dialogu mezi východními a západními Slovy s jedinečným intelektuálním akcentem teologicko-historickým a mezinárodním. Velehradské poutě vynikaly od 19. století svým všeslovanským zaměřením ve smyslu jazykovém, kulturním a náboženském a svůj význam si udržely, přes veškerý odpor státní moci, i v době totality.

Výstava je doplněna řadou zajímavých fotografií, map a nákresů. K vidění jsou i sbírkové předměty ze Slováckého muzea, např. velkomoravská keramika, dobové pohlednice či devoční grafika (svaté obrázky). (lvk)

Bulharská ikona sv. Cyrila a Metoděje (katalog k výstavě Cyrilometodějský Velehrad)

Brněnský Jasánek

V roce 1955 uvedlo KLD Radost (dnes Divadlo Radost) v Brně loutkovou hru Tajemství zlatého klíčku, v níž vystoupili loutky i živí herci. Hlavní roli zde měla dřevěná figurka Jasánka, který vycházel z námětu pohádky L. N. Tolstého (Zlatý klíček) s hlavním hrdinou Buratinem. A proč právě Jasánek? Odpověď je zcela jasná, loutka malého chlapce s dlouhým nosem byla vyrobena z jasanového dřeva.

Právě toto dílko dramaturgicky upravil a také texty písní napsal básník a hudebník Josef Kainar, kterému se věnuje výstava Josef Kainar 1917–1971, nachystaná ke 100. výročí od jeho narození, v Památníku písemnictví na Moravě.

O oblíbenosti této postavičky svědčilo i vydání poštovních známek s loutkářskou tematikou. V kolekci československých loutek se v roce 1961 zařadila známka Brněnského Jasánka 1955 k významným postavám divadelního světa. Po boku Spejbla a Hurvínka, Fausta a Kašpárka, Maňáska a dalších v návrhu V. Cinybulky a ryteckým uměním J. Švengsbíra potěšila nejednoho filatelistu.

Dřevěná loutka usměvavého Jasánka uvítá malé i velké návštěvníky v areálu kláštera a bude se těšit na setkání! (mš)

Smutná kapitola z dějin rajhradského benediktinského kláštera

Komplikovaný odprodej skupiny převážně pozdně-gotických obrazů a soch, mezi nimiž se nacházelo také pět děl z dílny tzv. Mistra Rajhradského oltáře a Pieta připisovaná Lucasi Cranachovi staršímu, realizovaný k roku 1940 jen potvrzuje, že potřeba velké finanční částky byla naprosto nezbytná pro umoření značných dluhů rajhradského kláštera. Téměř milion korun nestačil nakonec ani na opravu klášterního areálu, který se místy nacházel v havarijním stavu. Tehdejší opat Alois Josef Kotyza musel několikrát žádat o finanční pomoc samotný stát. Prostředky na opravu se mu podařilo získat, nicméně průchod vojsk na konci války tyto snahy zhatil a klášter byl opět poškozen. Posléze došlo k zadlužování.

Problematickými okolnostmi odprodeje cenných uměleckých děl Moravskému zemskému muzeu se zabývá drobná publikace Evy Richtrové s názvem Kauza prodeje obrazů tzv. Mistra Rajhradského oltáře a dalších uměleckých děl z obrazárny benediktinského kláštera v Rajhradě (1937-1940). Vysvětluje podrobně průběh celé transakce a zároveň s tím i okrajově finanční nesnáze klášterního panství. (lvk)

Tzv. Mistr Rajhradského oltáře, Zmrtvýchvstání Krista, kolem r. 1452

3 otázky pro Moniku Mikuláškovou

1. Přípravuje se výstava k poctě básníka Josefa Kainara. Jaký edukační program chystáte? Pro jaké věkové skupiny se hodí?

Programů připravujeme hned několik. Děti předškolního a mladšího školního věku se mohou těšit na programy věnované Kainarově Zlatovlásce a říkadlům. Ale nebojíme se vzdělávat ani středoškoláky, s nimiž se zaměříme na životní osudy Josefa Kainara.

2. Jaké další edukační programy chystáte? Jaké jsou Vaše inspirační zdroje?

To snad ani nejde vyjmenovat. Jelikož pracuji pro všech šest poboček Muzea Brněnska, je paleta aktuálních edukačních programů neuvěřitelně pestrá. Namátkou se právě teď věnuji velikonočním zvykům ve Šlapanicích, výtvarné abstrakci Pavla Mareše v Podhoráckém muzeu nebo problematice moderního antisemitismu na Vile Löw-Beer v Brně. Spojující prvek v této záplavě témat představuje právě inspirační zdroj. V práci muzejního pedagoga je vždy největší inspirací exponát – jedinečný předmět, který prezentujeme.

3. Jaké knihy jste ráda četla v dětství?

Myslím, že jsem četla v zásadě cokoliv, co se mi dostalo „pod ruku“. Pamatuji si, že se v dětském oddělení knihovny mnohdy nacházelo jen málo titulů, které bych důvěrně neznala. Překvapivě se mi však vyhnuly právě některé práce Josefa Kainara. Jsem proto ráda, že si v rámci přípravy výstavy mohu Kainarovu práci doplnit a důkladně se s ní seznámit.

Bc. Monika Mikulášková, muzejní pedagožka v Muzeu Brněnska, přispěvková organizace

Výstava Říkadla a Zlatovláska

Dne 19. dubna bude zahájena výstava pro děti pod názvem Říkadla a Zlatovláska. Jedná se o druhou část velké výstavy o básníkovi, prozaikovi a skladateli Josefu Kainarovi (1917-1971). V rámci výstavy jsou prezentovány texty z jeho knih pro děti - úryvky z veršované pohádky o Zlatovlásce jsou doprovázeny zdařilými ilustracemi výtvarníka Petera Jelemenského, básničky z knih Nevidáno - neslycháno a Říkadla si prohlédnete ve dvou obřích barevných knihách.

Výstava bude zároveň místem, kde si děti pohrají a zabaví se. K dispozici jsou např. maňasci a pódium, kde mají možnost zahrát si divadlo, veselý bazének, v němž si zaloví magnetickou udičkou písmenka aj. Nejen pro školní kolektivy budou připraveny dva doprovodné programy: pro předškoláky s názvem A jak to bylo se Zlatovláskou? a pro žáky prvního stupně Říkej, říkej říkadlo. K programům i pro jednotlivé návštěvníky budou k dispozici pracovní listy. (lvk)

Probíhající a připravované akce

22. 3. 2017 – 25. 2. 2018 Výstava Cyrilometodějský Velehrad

Putovní výstava Slováckého muzea v Uherském Hradišti, připravená k 1150. výročí příchodu Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu.

5. 4. 2017 - 5. 11. 2017 Dobrodružství abecedy II.

Úspěšná interaktivní výstava z loňského roku Dobrodružství abecedy je opět přístupná pro rodiny s dětmi a školní kolektivy. Dětská návštěvníci jistě ocení možnost seznámit se s vývojem písma, napsat si text na starých psacích strojích, zkusit si vytisknout některá slova v hlaholici, ověřit si své znalosti pomocí interaktivní mapy a vypracováním pracovních listů.

12. 4. 2017 - 12. 11. 2017 Josef Kainar 1917 – 1971

Znamé i neznámé životní a tvůrčí osudy hudebníka, básníka, dramatika, karikaturisty, kreslíře, fotografa a autora písňových textů. Připomenutí odkazu talentovaného moravského autora, který svůj um částečně podřídil dobovým ideálům.

19. 4. 2017 - 12. 11. 2017 Říkadla a Zlatovláska

Interaktivní expozice nejen pro předškoláky a malé školáky. Seznámení s veselými verši, rýmy a pohádkovými motivy v tvorbě Josefa Kainara. Výstavu rozšíří edukační program pro mateřské a základní školy, příměstské tábory a zájmové kroužky.

Literka,

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136

Odpovědný redaktor: Libor Kalina

Vychází jedenáctkrát ročně, č. 4, ročník 11, 6. 4. 2017

MK ČR E 21218

Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257